

Hányféle erdőgazdálkodás???

Ma Magyarországon nem kétféle – nyereségérdekelt és nem nyereségérdekelt – erdőgazdálkodás folyik, hanem egymástól markánsan különböző háromféle:

- nyereségérdekelt,
- közérdekű, önfenntartó és
- közpénzből finanszírozott, fenntartó.

Gyakran halljuk, hogy a mai magyar erdőgazdálkodás típusainak meghatározásánál két csoportot neveznek meg, két részre, nyereségérdekelt és nem nyereségérdekelt részre osztják a magyar erdőgazdálkodást. Ez óriási tévedés, amely szándékosan vagy tudatlanságból eltorzítja a tényeket. Ez az erdőgazdálkodásból, a magyar erdőkből, az állami vagyonból munka nélkül hasznot húzni akarók által feldobott ötlet, amely az „Oszd meg és uralkodj!” elvének gyakorlati alkalmazásával törekszik a hatalomra, a (még megmaradt) nemzeti erőforrások megszerzésére. Ez az állítás csak egy mutatót, a gazdasági jogszabályok által megfogalmazott és előírt eredmény-kimutatás szerinti gazdasági eredmény megtermelésének tényét veszi figyelembe, pedig sok más – legalább ennyire fontos – mutató jellemzi ma Magyarországon az erdőgazdálkodást, amelyek figyelmen kívül hagyása óriási (szándékos?) tévedéseket eredményezhet.

Melyek azok a fontosabb mutatók, amelyek jellemzik a gazdálkodást és segítségével csoportosítani lehet a különböző gazdálkodási formákat?

Nyilván a legfontosabb jellemző a gazdálkodási cél. Ez az erdők rendelkezésével párhuzamosan sokféle lehet, de elfogadva a hagyományos bevált és általánosan elismert elveket, a célokat három csoportba sorolhatjuk.

Gazdasági célok: itt a faanyag megtermelésének, illetve más termék vagy szolgáltatás (vadászat, melléktermék, sport, szórakozás mint üzlet) előállításának igénye mellett többnyire a gazdasági nyereség megtermelése a legfontosabb cél, amely a gazdálkodást vezérli. Kijelenthetjük, hogy általában a tulajdonos, vagy a gazdálkodó elvárása a lehető legnagyobb gazdálkodási eredmény elérése az ehhez felhasznált források minimalizálása mellett.

Védelmi célok: itt általában a környezet védelmére szokás gondolni, azonban ezt érdemes a lehető legtágabban értelmezni, mivel az erdő nagyon sokféle védelmi feladatot tud ellátni. Ilyenek például a légtisztaság, a természetes környezet, a talaj,

a vizek, védelme, megóvása, de a por, a zaj, a talajerózió, a ki-, illetve beláthatás elleni védelem (ipari, honvédelmi, határrendészeti létesítmények esetében, lakóépületek között), közvetve az emberi egészség, vagy a táj védelme. Az említettek mellett teljes nyugalommal tekinthetnénk nemzetvédelmi célnak a faimport kiváltását, vagy az ország energiatünettségének csökkentéséhez való hozzájárulását az erdőgazdálkodásnak.

Közjóléti célok: ezek a célok az emberi egészség védelmét, a munkaerő újratermelésének elősegítését – a kikapcsolódást és a szórakozást segítő – célok, kiegészítve az ismeretszerzés lehetővé tételével.

Egy adott erdőterületen történő gazdálkodás esetében a fenti célok mindegyike megvalósul valamilyen mértékben, így a csoportosításnál mindegyik megvalósulását, a megvalósulás mértékét figyelembe kell venni. E célok megvalósulásának mértéke, a fontosságuk egymáshoz viszonyított aránya lehet a legfontosabb tipizáló tényező társadalmi szempontból.

Természetesen az erdőterület más jellemzői is figyelembe vehetők az erdőgazdálkodási gyakorlat különböző formáinak csoportosítása során – mint például az elegyarány, illetve a főfafaj, a természetesség, a tulajdonos, gazdálkodási mód, erdőterület jellege, termőhelyi adottságai, elhelyezkedése, egyebek –, de ezek a mutatók inkább csak a speciális osztályozási célok esetében (természetvédelem, ökoturizmus, hatósági célok, ökológiai kutatások stb.) jelentkeznek differenciáló tényezőként.

Össztársadalmi szempontból tehát a fenti – a gazdálkodási célokat együttesen értékelő – osztályozást érdemes alkalmazni a főbb erdőgazdálkodási formák jellemzésére.

Szükséges azonban tudatosítanunk, hogy az erdő ma Magyarországon (sőt lassan világszerte) nemcsak a tulajdonos érdekeit kell, hogy szolgálja, hanem a teljes társadalomét. Természetesen a tulajdonosét valamivel jobban, hiszen övé a terület, övé a fa, a vadászati jog, a gomba, tehát a haszon, de a megtermelt oxigén, a csicsérgés és a zöld táj mindannyiunké. Ezért a fenti három gazdálkodási célcsoport fontossága nem egyforma minden erdő esetében. Ma már nem mondhatjuk ki egyértelműen, hogy az erdőgazdálkodás feladata a népgazdaság fával történő ellátása (1. cél), hanem mindegyik cél fontos valamilyen mértékben, nagyon gyakran a 2. és a 3. cél fontosabb az elsónél.

Leszögezhetjük tehát, hogy a magyar erdőgazdálkodásban az erdők kezelésének három markánsan megkülönböztethető típusa létezik. Ezek a tulajdoni, vagy vagyonkezelői viszonyokhoz köthetők legerősebben, bár ez a mutató sem mutatja kizárólagosan, hogy egy adott erdőgazdálkodás melyik csoportba tartozik.

Nyereségérdekelt erdőgazdálkodás: ebbe a csoportba egyértelműen a magán-erdő-gazdálkodás tartozik. Ez a gazdálkodási forma nyilvánvalóan elsősorban nyereségérdekelt, az erdő tulajdonosának alkotmányos joga a befektetésének használata révén a gazdasági haszon előállítása, ezért fektetett be, ezt a jog

számára lehetővé tette. A gazdálkodó *erdejének fenntartását az erdő által adott bevételekből fedezi*, emellett ebből tartja el a családját, ez a munkaeszköze. Mellékesen a magánerdő-gazdálkodó oxigént és csicsergést, zöld tájat, egyebeket is állít elő, ezért számára a társadalom többi tagjától térítés járna. Gazdálkodásának korlátozása a társadalom többi tagjának előnyére alkotmányellenes, ha a kieső hasznot nem térítik meg neki.

A természetvédelmi kezeléssel erdőgazdálkodást – bár esetenként bevételt, sőt gazdasági hasznot is eredményez – tekinthetjük *nem nyereségérdekelt, fenntartó erdőgazdálkodásnak*. Ezt a fajta erdőkezelést az állami költségvetésből származó pénzből végzik. Az oxigén, a csicsergés és a többi itt is megtermelődik, az esetek többségében nagyobb mennyiségben, mint az előbbi erdőgazdálkodás esetében, a védelmi célok az elsődlegesek, a közjólétiek másodlagosak és a gazdasági célok elhanyagolása mellett.

Mindkét előző erdőgazdálkodási forma jellemzői közül megtalálható több a magyar állami erdőgazdaságok erdőgazdálkodásában. Az állami erdőgazdálkodásban (ide ez esetben az állami erdőgazdaságok gazdálkodását sorolom) a célok nagyjából megegyeznek a természetvédelmi erdőgazdálkodás céljaival: az erdők fenntartása, minőségük javítása, területük növelése. Ezek a célok azonban még kiegészülnek egy továbbiával: a fenntartáshoz szükséges anyagi források megtermelése, amire a fő célok elsődlegessége mellett lehetőség van. Ebben az esetben tehát egy *önfenntartó, közcélú erdőgazdálkodásról* kell beszélnünk. Egyformán fontosak a közjóléti és a védelmi célok, a gazdasági bevétel megtermelése csak *a fenntartáshoz szükséges költségek biztosításának* mértékéig előírás. A cégek jogi helyzetéből adódik – mivel a cégforma gazdasági társaság –, hogy a cégtörvény hatálya alá tartoznak, és így ki kell mutatniuk a gazdálkodásuk során keletkező gazdasági eredményt, amely az árbevétel 1-2 %-a körül mozog, csak jelképes eredménynek tekinthető. Ezt az eredményt a tulajdonos az eddigi (immár 16 éves) gyakorlat szerint – miként az egy „profitorientált” részvénytársaság esetében elvárható lenne – nem vonja el, hanem a cég az általa kezelt erdők fenntartására, fejlesztésére, az erdőgazdálkodás folyamatosságát biztosító termelőeszközök beszerzésére fordítja. Így ezeknek az erdőknek a fenntartását nem az adóforintokból kell

fedeznie a kezelőnek. Az eredmény növelése sem célja (és nem érdeke) a fenti, minimális elvárásokon felül sem a tulajdonosnak, sem a cég vezetésének. Célja és érdeke viszont a hosszú távú, tartamos, önmagát finanszírozó gazdálkodás folyamatosságának fenntartása, sőt bővítése, általánosságban ezek az évszázados elvek vezérlik ma is az állami erdőgazdaságok munkáját.

A közérdekűséget más tényezők is alátámasztják. Az állami erdőgazdasági részvénytársaságok által az államkasszába befizetett milliárdok – hiszen a részvénytársaság éppoly adóalany, mint bármely más vállalkozás – az állami költségvetés bevételeit gyarapítják, lehetővé téve így az állami költségvetésből fizetett, védelmi célú erdőgazdálkodás, erdőkezelés fenntartását, folyamatos finanszírozását.

A 2006. évi adatok szerint Magyarországon 63%-a gazdasági célú erdő, a másik 37% legnagyobb részben valamilyen védelmi célt szolgál, kisebb részben közjóléti rendeltetésű. Az első csoportba tartoznak zömmel a magánerdők, valamint az állami erdőgazdaságok által kezelt erdők mintegy fele, ezek másik fele a védelmi cél teljesítése

mellett gazdasági feladatokat is ellát, ezek együtt megtermelik a közjóléti és védelmi erdők fenntartásának költségeit. Nagy luxus és felelőtlenség lenne az első csoport (gazdasági erdők) által képviselt arányt csökkenteni, mert akkor az adóforintokból kellene fedezni a fenntartásuk költségeit (miként most a nemzeti parkok által kezelt erdőkét). Más szempontból is káros lenne az önfenntartó kezelésből történő kikerülésük: nagyon sok család, (közvetve) több százezer magyar megélhetését biztosítják ezek az erdők, míg költségvetési kezelésbe kerülésük esetén csak az állambháztartás kiadását növelnék jelentős mértékben. A magánosításuk esetén viszont a közérdek sérülne, amely közérdek most gyakorlatilag közpénzek ráfordítása nélkül teljesül.

Nekünk, erdészeknek tisztában kell lennünk a helyzetünkkel, ismernünk kell a lehetséges érveinket, fel kell készülnünk arra, hogy megvédjük az elődeink által elért eredményeket, folytassuk munkájukat és előkészítsük a terepet az utánunk következők számára a munka folytatásához Magyarország erdőgazdálkodásának érdekében.

Keresztes György

Országgyűlés előtt

Az Országos Erdészeti Egyesület immár harmadik éve a programjaiban kiemelt helyen szerepelteti az új Erdőtörvény megalkotásában való részvételét. Az ez évi program tervezete is tartalmazza a feladatot. Az Egyesület büszke arra, hogy legnagyobb alakja *Bedő Albert* és az akkori Egyesület is közreműködött az első modern polgári erdőtörvény, az 1879. évi XXXI. törvénycikk megalkotásában és végrehajtásának megszervezésében.

Nem túlzás azt állítani, hogy mai Egyesületünk is történelmi feladatot vállal és hajt végre, ezért a mai résztvevőket is hassa át elődeink történelmi felelőssége.

A kormány benyújtotta az Országgyűlés elnökének a 2009. évi tavaszi törvényalkotási tervét. Ebben nyolcadik helyen szerepel az új Erdőtörvény (T/6934 sz.).

Az új Erdőtörvény megalkotása tehát a közeljövőben folytatódik, ezért munkánk nem lankadhat, elő kell készíteni a módosításokat és figyelni kell az Országgyűlésben és a bizottságokban folyó munka ütemezését is, hogy időben lehessen javaslatainkat megtenni.

Több zöld civil szervezet a törvénytervezet visszavonását kérte sajtónyilatkozatában, mert véleményük szerint a törvénytervezet olyan mértékben csökkenti a hatósági jogköröket és liberalizálja az erdőgazdálkodás szabályait, amelyek az erdővagyon védelmét és a természeti értékek megőrzését veszélyeztetik.

Az új Erdőtörvény tervezete több éves előkészítő munka eredménye, melyben a zöld civil szervezetek is rendszeresen részt vettek. A törvénytervezet a kormányzati elvárásoknak megfelelően csökkenti a felesleges adminisztrációt a gazdálkodók és tulajdonosok számára, továbbá hatékony lépéseket tesz az illegális fakitermelés megakadályozására, lehetőséget nyújt az EU támogatások igénybevételére, szabályozza a magánerdő-gazdálkodást és más fontos szakmai elvárásokat.

A törvénytervezet visszavonása esetén a fenti célok sem valósulhatnak meg, ezért komoly károk érik az erdővagyon és természeti értékeit, az erdőtulajdonosokat és gazdálkodókat.

Ormos Balázs